

Հ Ա Ն Գ Ի Ո Տ

ԳԵՐՇ. Տ. ՀԱՅՐԻԿ ԱՐՔԵՊՍ. ԱՍԼԱՆԵԱՆԻ

(1909 - 1981)

23 Փետրուար, Կրկուշարթի իւսարացին, Մայրավանքի մեծ զանգը հառնդհառ գուժեց մահը Ս. Աթոռոյս Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպիսկ. Ասլանեանի: Ոչ ոք եկաւ անակնկալի, որովհետեւ Սրբազանը ամիսներէ ի վեր կը տառապէր դանդաղօրէն յառաջացող բայց անվրէպ մահուան տանող հիւանդութենէն:

Հանգուցեալ Սրբազանը ծնած է Աղբակ (Վան)՝ 1905 ին: Տարագրութեան օրերուն որբանալով՝ բազմաթիւ բախտակիցներու հետ բշուած է Միջագետքի անապատ-

ները: Նահր էլ-Օմարի գաղթականէն անցած է Արարատեան Որբանոց, անկէ ալ Երուսաղէմ 1922 ին եւ յիսոյ ընդունուած ժառանգ. Վարժարան, որուն ընթացքը աւարտած է 1928 ին եւ Սարկաւազ ձեռնադրուած Տ. Եղիշէ Պատրիարք Դուրեանէ: Աւարտելէ ետք Ընծայարանի քառամեայ ընթացքը, 7 Օգոստ. 1932 ին Թորգոմ Պատր.

Գուրադիանէն ստացած է կարգը կուսակրօն քահանայութեան եւ իր Սիմէոն անուն տեղ վերակոչուած Տ. ՀԱՅՐԷԿ Արեղայ: Իրեն օծակից ունեցած է Ամն. Տ. Եղիշէ Բ. Պատրիարքը: Անկէ ետք, մօտ կէս դար, հանգուցեալը անսակարկ նուիրումով վարած է զանազան պաշտօններ, մնալով միշտ վանական շրջանակի մէջ: Բոլոր այդ պաշտօններուն մէջ սակայն Հանգուցեալը շատերու յիշողութեան մէջ պիտի մնայ իբրեւ ազդեցիկ ու հեղինակաւոր Աւագ Թարգմանը Ս. Աթոռոյս, մահաւանդ 194էի Արար-Խարայէլեան պատերազմի դժնդակ օրերուն: Երկիցս վարած է կարեւոր այդ պաշտօնը, նախ 1933 - 1939 եւ ապա 1947էն մինչեւ իր կախկոպացումը՝ 1956ին: 1936 - 1937 եղած է նաեւ Տեսուչ Տպարանի, իսկ 1936 - 1941՝ Կալուածոց Տեսուչ: Շրջան մը դասաւանդած է Ժառ. Վարժարանէն եւ Ընծայարանէն ներս եւ աշխատակցած Սիոնի, ստորագրելով զխաւորաբար կրօնական յօդուածներ: 1956 - 1960, վանական տրտում պայքարի օրերուն, հալածուած է եւ մեկուսացուած: 10 Մարտ 1961ին, Միաք. Ընդհ. Ժողովէն ընտրուած է Լուսարարապետ եւ քսան տարիներ մեծ ձեռնհասութեամբ վարած է Ս. Աթոռէն ներս երկրորդ կարեւորագոյն այս պաշտօնը:

Հանգուցեալին դազաղը նոյն օրը ժամը 11ին եկեղեցական թափօրով եւ հոգեհանգստեան շարժականներու երգեցողութեամբ փոխադրուեցաւ Մայր Տաճար:

Վերջին օծումն ու յուզարկաւորութիւնը կատարուեցան յաջորդ առաւօտ, 24 Փետր.ին: Հանգստեան Ս. Պատարազը Աւագ Սեղանին վրայ մատոյց Գերջ. Տ. Կիւրեղ եպս. Գարիկեան: «Ողորդէ՛ն առաջ դազաղը ըս՛մ հանուեցաւ, ուր Գերջ. Տ. Շահէ Արքեպս. Աճէմեան կատարից «Վերջին Օծման» յուզի կարգը: Ապա Միաքան Հայրեր կարգաւ բարձրացան խորան, առնելու համար օծնալ Աջը եկեղեցոյ հանգուցեալ Խշխանաւորին, մինչ ժողովուրդը նոյնը ըրաւ ինչ յետոյ, երբ դազաղը վերադարձուեցաւ առեան: «Հայր մեր»էն առաջ, Գերջ. Տ. Շահէ Սրբազան դամբանական քարոզով մը դրուատեց արժանիքները հանգուցելոյն, որ իբրեւ աւանդապահ ու նախանձախնդիր հոգեւորական, իր կիսադարեան թլոյրանուէր ծառայութիւնը բերաւ այս Ս. Աթոռին, առանց ջանալու Առաջնորդական պաշտօններու փառքէն ու տիտղոսներէն: Արարողութեանց ներկայ եղան այլ յարանձանութեանց ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ կրօնից Նախարարութեան քարտուղարը, որոնք հանգստեան տպաւորիչ կարգէն ետք իրենց ցաւակցութիւնները յայանջելն Պատր. Փոխանորդ Տ. Շահէ Սրբազանին: Ապա ընթացք առաւ թաղմանական երկարածիզ թափօրը, առաջնորդելու համար Սրբազանը իր հանգստեան վերջին կայքը: Սկստաւական խումբեր, ծաղկեպսակներ ի ձեռին, կ'առաջնորդէին թափօրը: Ծաղկեպսակներով ողողուած էր դազաղը: Տեղատարափ անժրեւին եւ սառնաշունչ քամիին պատճառաւ, հանգստեան Աւետարանները կարդացուեցան Տաճարի ներքին գաւթին մէջ եւ Վանքի մուտքի կամարին տակ: Հանգուցեալին մարմինը ամփոփուեցաւ Ս. Փրկչի Վանուց ներքին գաւթին մէջ:

Տէրը Թող իր լոյսերուն արժանի ընէ հոգին բազմարդիւն ու բազմատանը իր պաշտօնէին:

Մարտ 29ին, Կիրակի, Ս. Յակոբեանց Միաքանութիւնը, զլիսաւորութեամբ Ամն. Նապատի Տ. Եղիշէ Ս. Պատրիարքին, հոգեհանգստեան յատուկ արարողութեամբ աղօթից հանգուցեալ Լուսարարապետ Հայրիկ Արքեպիսկոպոսի հոգոյն համար, մահուն քառասունքին առթիւով: Պատրիարք Սրբազանի յատուկ տնօրնութեամբ, մատուցուեցաւ եպիսկոպոսական Պատարազ, բաց խորանին վրայ: Պատարազիչն էր Գերաշնորհ Տ. Գարեգին Արքեպս. Գազանճեան: «Հայր մեր»ի երգեցողութենէն առաջ, Նորին Ամենապատուութիւնը, յուզուած ծայնով, ոգեկոյցեց յիշատակը իր հանգուցեալ Հոգեւոր Եղբօր: Ստորեւ՝ իր խօսքը. —

« Լուով էի եւ բարեմոյն, եւ եղի այլ ցաւոց »:

« Որքան կը պատածին այս բառերը մեր սիրելի Հայրիկ Սրբազանի քառասունքի յիշատակին: Իր շունչով լեցուած մեր հոգիները կը տեսնեն զինք հեռաւոր բոցի վրայ, մեր կոտրած նայուածքներուն առջև ժպտուն եւ բարեմոյն:

« Հայրիկ Սրբազանի յիշատակը միայն մեր մտքերուն մէջ է, այլ ամէն տեղ,

բուրժուական հոգիին մէջ, վանքի բուրժուական անկիւններուն վրայ յիշատակի գերագոյն արեւմտեան մը պէս կանգնած: Մեզմէ շատեր վստահ եմ թէ կը յիշեն իր Թարգմանութեան շրջանը, երբ ուժգին կը գոցէր Թարգմանատան դռուը և կորովի քայլերով կ'անցնէր վանքի բակէն: Բաւորա՞յ ալ կը զգայիք թէ հակիչ ժըն է, կարգապահութեան նստող մարդ մը: Կուլուածոց Տնչաւթեան շրջանին անիկա ըրաւ իր կարելին, որ պէտքի վրայէն շտուծէ և կեր չգտնուող անպատկառներու, Լուսարարապետութեան շրջանին,՝ ամէն ինչ ըրաւ ծառայելու համար իր ժողովուրդին և Եկեղեցիին և յանձնանելու հոգեւոր կարիքները իր զաւակներուն: Բաւորա՞յ ալ, վստահ եմ, տարինը շուրջ կը դիտէիք իր պատուհանին լայնը, Գառասուն օրէ ի վեր այլեւ մուծ է, մուծ՝ մեր սրահներուն պէս: Ընդհանրապէս 75ին, երբ մարդիկ քաջաշուքով կը բարձրանան կեանքի խորաններէն վեր, մահը տոմսակ մըն է բանալու համար փառքին դռուը, բռնաբաւ համար անմահութեան դռուը: Մահը միշտ խրաչեցուցած է սերունդները, անիկա մուծ ամպ մըն է արեւոտ երկնքին վրայ, գէշ նօթ մը՝ ուրախ երաժշտութեան մէջ: Եւ սակայն մահը երկու կողմ ունի, երկու երես: Եթէ մահուան նստիմէ կենդանական տեսանկիւնէն, 30 տարին, 50 տարին, 60 տարին շատ է անգամ և ձանձրացուցիչ: Միջոց մը կայ, կենդանի մը, որ կը ծնի և կը մեռնի 24 ժամուան մէջ, ապրելու իր կեանքի փուն: Մեզմէ քանինք կան, որոնք տարիներով կեանքի այդ փուն կ'ապրին, արտաքինը անպէտք և անարժան, Բայց եթէ նայինք կեանքին մարդկային տեսանկիւնէն, աւելի ճիշդ՝ աստուածային տեսանկիւնէն, այն ատեն կեանքը ուրիշ արժէք և իմաստ կը ստանայ և մենք կ'աղօթենք ի սրտէ որ մահը իր թաթը չնետէ այս կարգի կեանքերու թելին: Որովհետեւ կեանքը ոչ խթանութիւն է և ոչ ալ ուրախութիւն, այլ բոլոր մը պարտականութիւններու, դրոշմ պատուով պէտք է կրել:

Ահա լսեցի իր մահը՝ անակնկալի չեկայ, որովհետեւ ամիսներով հաշտուած էի իր մահուան հետ: Միակ ցաւ մը սեղմեց իմ սիրտը: Ինչո՞ւ ես իր մահուան ատեն իր մօտ չըլլայի: Մենք որ այնքան մօտ եղանք իրարու կեանքին մէջ, հեռաւոր անպատկերելու աւազներէն մինչեւ Ս. Յակոբի հովանիին տակ, մենք որ միասին գործեցինք և նեցուկ կանգնեցանք իրարու, վերջին այս վայրկեանին ինչո՞ւ համար չկարենայի իր քովը ըլլալ: Եւ այդ ցաւը, կը վստահեցնեմ ձեզի, սիրելի զաւակներս, մեծագոյն ցաւս պիտի մնայ: Բաւորա՞յ ալ գիտէք թէ որքան տառապելու Հայրիկ Սրբազանը, այդ կորովի և քաջառողջ մարդը, որ կայծ կայծ, մոծի մը պէս հայեցաւ: Ըսուած է թէ ամէն մեռել երկու փոս կը փորէ, մէկը հողին մէջ, որ իր հասակին չափը ունի և կը լեցուի իր հասակով և իր մարմնով, և ուրիշ փոս մը, որ կը փորուի իր զաւակներու հոգիին մէջ, իր բարեկամներու հոգիին մէջ, և այդ փոսը իր գոցուի, այդ փոսը կը մնայ, այդ փոսը սիրոյ և բարեկամութեան դռուն է, այդ փոսը անմահութեան տանող դռուն է: Եթէ կեանքը միայն այս աշխարհի վրայ նկատի ունենանք, անիկա տրտում առեղծուած մըն է, անոր դրան վրայ պէտք է գրել «Առանց Աստուծոյ՝ առանց յոյսի»՝ առաքելալին խօսքը: Բայց մենք քրիստոնէականներս կը հաւատաւոր թէ այս կեանքէն ետք ուրիշ կեանք մը կայ, և մահով կը խորտակուի մահը և թէ մահը միայն մուծ նկուղ մը չէ մեր կեանքին դէմ, այլ նաև սակիւրայ ճամբայ մը, մեզի մեր գերագոյն իրականութեան տանող:

Ամիսիկ Սրբազանը այժմ սրբուած կեանքի մեղքերէն, կեցած և մոմանակին և յուրանականութեան ետեւ և անկէ կը նայի մեզի, գիտնալու համար թէ մենք ինչպէ՞ս կը բղքենք իրար կեանքի այս տրտում հովիտին մէջ: Սիրելիներ, ձեզի հետ կ'աղօթեմ որ Աստուած իր լոյսերուն մէջ հանգչեցնէ իր ատուապատ հոգիներ:

Յաւատարար Ս. Գառասուրհի, Միաբանութիւնը, աշակերտութիւնը եւ ժողովուրդը, գլխաւորապէս Նորին Ամենապատուութեան, թափօրով ուղղութեան Ս. Փրկչի վանքը, ուր կատարեցինք ըստանորեայ թաղման կարգը հանգուցեալ Լուսարարապետի գերեզմանին վրայ: